

СУДОВА ІНЖЕНЕРНО–ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЗАСМІЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ: ЗМІСТ, ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИКА

Уberman В.І.¹⁾, Васьковець Л.А.²⁾

¹⁾ НУ «Український НДІ екологічних проблем»

²⁾ Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Випадки засмічення земель, зокрема, виробничих майданчиків, належать до найбільш поширених екологічних правопорушень. Засмічення виявляються органами Державної екологічної інспекції України (ДЕІУ), які здійснюють планові та позапланові заходи нагляду (контролю) дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища, розраховують за встановленою методикою шкоду, зумовлену порушеннями, та вимагають її відшкодування. У більшості випадків шкода визначається в розмірах від десятків тисяч до мільонів гривень та в залежності від цього визнається як тяжкий або особливо тяжкий наслідок правопорушення. Найчастіше відшкодування стягується за судовими позовами, а винні особи притягаються до кримінальної відповідальності. За господарськими справами та у кримінальних провадженнях призначається та виконується судова інженерно-екологічна або комплексна судова інженерно-екологічна та судова економічна експертиза. Здебільшого експертизою вирішуються такі групи питань: 1. Чи підтверджується належність виявлених ДЕІУ на поверхні землі речовин до засмічуючих (у відповідності до методики), а землі – до засміченої? 2. Чи підтверджуються факт й характеристики засмічення, виявленого ДЕІУ? 3. Чи підтверджується правильність (коректність) вихідних даних, прийнятих для розрахунку розмірів (величини) шкоди? 4. Чи підтверджується результат (розмір) розрахунку збитків, заподіяних засміченням земель, виконаний ДЕІУ за матеріалами перевірки (контролю)? 5. Які причини та умови призвели до засмічення земель, які особи винні у засміченні?

З практики виконаних експертиз випливає, що найголовнішою проблемою експертного дослідження є визначення належності події, виявленої та зафіксованої у документації перевірки ДЕІУ, до засмічення земель, тобто доведеності факту засмічення. До інших важливих проблем, зокрема, належить: 1) визначення еколого-виробничого статусу виявлених предметів, речовин, матеріалів; 2) підтвердження задоволення критеріїв засмічення; 3) визначення характеру території, її поверхні та статусу, знаходження на ній виявлених предметів; 4) екологічні властивості виявлених предметів; 5) відповідність проведених вимірювань просторових характеристик виявленого місця події спеціальним правилам; 6) визначення можливого забруднення інших об'єктів навколишнього природного середовища; 7) арифметична коректність розрахунку розміру шкоди.

Зазначені судові експертизи виконуються багатьма організаціями та експертами в масштабах усієї України, вимагають уніфікації вимог до їх проведення та розробки спеціальної методики. Розглядаються вимоги до такої методики та технічне завдання на її розробку на замовлення Мініюсту України.